

Nr 234.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 6 augusti 1894 (nr 61) angående mantalsskrivning; given Stockholms slott den 11 mars 1927.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 6 augusti 1894 (nr 61) angående mantalsskrivning.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ernst Lyberg.

Förslag

till

förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 6 augusti 1894 (nr 61) angående mantalsskrivning.

Häri genom förordnas, att § 3 mom. 1 och 2 samt § 16 mom. 1 i förordningen den 6 augusti 1894 angående mantalsskrivning skola, § 3 mom. 1 och § 16 mom. 1 i nedan angivna delar, hava följande ändrade lydelse:

§ 3.

Mom. 1. En var — — — bosatt.

Uppehåller — — — mantalsskrivas.

På ansökan av den, som äger eller besitter fast egendom och under någon del av året vistas inom det mantalsskrivningsdistrikt, där den fasta egendomen är belägen, må Konungen förordna, att han, ändock att han på grund av tjänst eller verksamhet kan anses hava sitt egentliga hemvist i annat distrikt, skall mantalsskrivas inom förstnämnda distrikt, därest med hänsyn till den fasta egendomens betydenhet och övriga föreliggande omständigheter så finnes skäligt.

Den — — — mantalsskrivas.

Mom. 2. Den, som är i rikets tjänst å utländsk ort anställd, skall med sin familj och svenska betjäning mantalsskrivas inom Stockholms stad och S:t Nikolai församling; dock må, utan hinder av vad sålunda stadgats, den, som utom Stockholm äger eller besitter fast egendom, med Konungens medgivande tillika med familj och betjäning mantalsskrivas inom det mantalsskrivningsdistrikt, där den fasta egendomen är belägen.

§ 16.

Mom. 1. Vid tillämpning av denna förordning inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker ävensom de delar av Jämtlands län, beträffande vilka Konungens befallningshavande så förordnar, gäller till efterrättelse:

1:o) att — — — språk;

2:o) att — — — språk;

3:o) att — — — byvis.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1927.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 11 mars 1927.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETERSSON, HELLSTRÖM, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Lyberg, anmäler efter gemensam beredning med chefen för socialdepartementet frågor om vissa ändringar i förordningen den 6 augusti 1894 (nr 61) angående mantalsskrivning samt anför:

Enligt § 3 mom. 1 i förordningen den 20 juli 1861 (nr 45) angående mantals- och skattskrivningarnas förrättande skulle en var mantals- och skattskrivs, där han hade eller i följd av sitt vistande borde anses hava sitt bo och hemvist. Därvid skulle emellertid iakttagas, att den, vilken innehade fast egendom eller idkade rörelse inom särskilda mantalsskrivningsdistrikt, själv ägde bestämma och anmäla, på vilketdera stället han borde mantalsskrivas. Härjämte stadgades i mom. 2 av samma paragraf, att i allmän tjänst anställd person med viss bestämd tjänstgöringsort skulle därstädes mantalsskrivas, såvida han icke erhållit behörigt tillstånd att vara boende utom samma ort. Dock borde utrikes tjänstgörande svensk diplomat ävensom svensk konsul eller annan å utländsk ort anställd tjänsteman, som vore svensk undersåte och åtnjöte avlöning av allmänna medel, tillika med hustru, barn och svensk betjäning vara mantalsskriven i Stockholms stad och S:t Nikolai församling.

Förstberörda stadgande, den s. k. valfrihetsbestämmelsen, gav i tillämpningen anledning till missförhållanden, såsom att personer, vilka ägde fast egendom inom ett distrikt med obetydliga kommunalutskylder, men voro boende och utövade sin verksamhet inom ett distrikt med höga sådana, mantalsskrevo sig inom förstnämnda distrikt, ehuru de endast tillfälligtvis eller kanske ej ens någon tid av året där vistats. Med beaktande härav föreslogo de kommitterade, vilka den 14 december 1889 avgåvo betänkande och förslag angående mantalsskrivning, att stadgandet skulle uteslutas. Detta förslag biträdades ock av föredragande departementschefen vid anmälan av frågan om avlåtande av proposition nr 2 till 1894 års riksdag med förslag till ny förordning angående mantalsskrivning. I skrivelse nr 111 i anledning av nämnda proposition uttalade emellertid riksdagen, att det syntes

Ändringsförslag beträffande gällande bestämmelser om mantalsskrivningsort.

riksdagen olämpligt att helt och hållet borttaga gällande bestämmelse om valfrihet i fråga om mantalsskrivningsort. Med fästade avseende å förutberörda missförhållanden funne riksdagen likväl valfrihetsbestämmelsen böra på det sätt förändras, att såsom villkor för valfrihet i fråga om mantalsskrivningsort skulle stadgas — förutom att, på sätt då gällande mantalsskrivningsförordning föreskreve, den mantalsskrivningsskyldige skulle innehåva fast egendom eller idka rörelse inom särskilda mantalsskrivningsdistrikt — dels att han någon del av året vore boende inom vardera distriktet, dels ock att han icke på grund av innehavande tjänst eller annan verksamhet kunde anses hava sitt egentliga hemvist i någotdera av dessa eller annat mantalsskrivningsdistrikt. Ett stadgande av nyss antydda innehåll syntes icke i någon mera väsentlig grad skilja sig från den mening, som på senare tid gjort sig gällande beträffande tolkningen av valfrihetsbestämmelsen.

I överensstämmelse med riksdagens beslut avfattades § 3 mom. 1 av förordningen den 6 augusti 1894 angående mantalsskrivning.

Huvudregeln i detta stadgande är, att en var skall mantalsskrivas där han är bosatt. Uppehåller sig någon under olika delar av året inom särskilda mantalsskrivningsdistrikt, betraktas han såsom bosatt i det distrikt, där han vistas under sådana förhållanden, att han med avseende å tjänst, verksamhet eller andra omständigheter bör anses därstädes hava sitt egentliga hemvist, med rätt likväl för den, som äger fast egendom eller idkar rörelse inom olika mantalsskrivningsdistrikt och inom vardera av dessa någon del av året vistas *samt ej på grund av tjänst eller verksamhet* kan anses hava sitt egentliga hemvist i någotdera av dessa eller annat mantalsskrivningsdistrikt, att själv bestämma och anmäla, inom vilketdera distriktet han skall mantalsskrivas.

I § 3 mom. 2 av gällande förordning angående mantalsskrivning stadgas, i nära överensstämmelse med motsvarande bestämmelse i 1861 års mantalsskrivningsförordning, att den, som är i rikets tjänst å utländsk ort anställd, skall med sin familj och svenska betjäning mantalsskrivas inom Stockholms stad och S:t Nikolai församling. Beträffande detta fall saknar alltså det faktiska hemvistet avgörande betydelse; valfrihet beträffande mantalsskrivningsorten äger här ej rum. Stadgandet har uppenbarligen till syfte att förhindra, att ifrågavarande personer skulle komma att sakna mantalsskrivningsort inom riket. Tillämpningen av denna bestämmelse kan föranleda, att däri avsedd tjänsteman, vilken utom Stockholm äger fastighet och under sin vistelse i hemlandet varit bosatt å densamma, i trots härav kommer att mantalsskrivas i huvudstaden.

*Inom finans-
departementet
upprättad
promemoria.*

I en inom finansdepartementet upprättad, den 7 februari 1927 dagtecknad promemoria, har — efter det däri lämnats en med det nu anförda väsentligen överensstämmande redogörelse för stadgandena i § 3 mom. 1 och 2 i gällande mantalsskrivningsförordning och dessa författningsrums närmaste förhistoria — anförts följande:

»Såsom framgår av den lämnade redogörelsen är den valfrihet beträffande mantalsskrivningsort, som medgivits ägare av fastighet, begränsad bland annat i det hänseende, att, där han tillika är tjänstinnehavare och på grund därav vistas å annan ort än den, där fastigheten är belägen, han icke äger mantalsskriva sig å sistnämnda ort, även om han därstädes vistas under någon del av året. Därest fastighetsägaren har stora inkomster, är givetvis frågan om hans mantalsskrivningsort av väsentlig betydelse för den kommun, där fastigheten är belägen. En förändring i avseende å fastighetsägarens ställning i mantalsskrivningshänseende kan i sådant fall medföra en avsevärd ökning i skattebördan inom kommunen. Det har sålunda förekommit fall, där sedan ägare till fast egendom sedan lång tid tillbaka varit bosatta och mantalsskrivna i den kommun, varest fastigheten är belägen, ny ägare, tillhörande samma släkt som föregående ägare, och vars familj under väsentlig del av året vistas å fastigheten, det oaktat på grund av innehavd tjänst, av vilken inkomsten varit obetydlig i förhållande till fastighetens avkastning, nödgats låta mantalsskriva sig å tjänsteorten, med påföljd att den kommun, varest fastigheten är belägen, förlorat en högst betydande del av sitt skatteunderlag.

Trots de betänkligheter, som vidlåda en utsträckning av rätten att välja mantalsskrivningsort därhän, att någon skulle kunna mantalsskrivas på annan ort än den, där han har eller bör anses hava sitt egentliga hemvist, synes förekomsten av sådana fall som det nu antydda dock böra leda till undersökning, huruvida icke åt valfrihetsbestämmelsen bör givas en avfattning, ägnad att i sådana fall bereda den mantalsskrivningspliktige möjlighet att till gagn för den kommun, där fastigheten är belägen, låta sig därstädes mantalsskrivas.

Enligt uttalanden från sakkunnigt håll, återgivna i 1894 års proposition, hade med valfrihetsbestämmelsen i 1861 års förordning icke avsetts att stadga något undantag från den allmänna regeln, att en var skulle mantalsskrivas, där han hade eller i följd av sitt vistande borde anses hava sitt bo och hemvist, utan allenast att — under förutsättning att förhållandena vore sådana, att tvekan rådde, inom vilketdera av olika distrikt en person, som inom desamma innehade fastighet eller idkade rörelse, faktiskt borde anses hava sitt bo och hemvist — åt samma person överlämna att i mantalsskrivningsförrättarens ställe lösa denna fråga.

Med beaktande av denna uppfattning, vars giltighet i avseende å nu gällande bestämmelser svårligen kan bestridas, måste givetvis en sådan utsträckning av valfrihetsbestämmelsen, som nu ifrågasatts, vidtagas med stor varsamhet och utformas på sådant sätt, att icke därigenom missförhållanden, liknande dem, som yppat sig i tiden före tillkomsten av 1894 års mantalsskrivningsförordning, ånyo kunna uppkomma. Ett närmare övervägande av detta spörsmål lärer utvisa, att någon annan möjlighet att på ett tillfredsställande sätt lösa denna uppgift knappast finnes än att det i avsedda fall lägges i Kungl. Maj:ts hand att på ansökning av den man-

talsskrivningspliktige meddela förordnande angående mantalsskrivningsorten. Bestämmelse härom synes kunna infogas såsom ett tredje stycke i § 3 mom. 1 och givas det innehåll, att Kungl. Maj:t på ansökan av den, som äger eller besitter fast egendom och under någon del av året vistas inom det mantalsskrivningsdistrikt, där den fasta egendomen är belägen, må förordna, att han, ändock att han på grund av tjänst eller verksamhet kan anses hava sitt egentliga hemvist i annat distrikt, skall mantalsskrivas inom förstnämnda distrikt, därest med hänsyn till den fasta egendomens betydenhet och övriga föreliggande omständigheter så finnes skäligt.

Ett i viss mån liknande förhållande föreligger, då ägare eller innehavare av fastighet utom Stockholm är i rikets tjänst å utländsk ort anställd och sålunda på grund av förut åberopade stadgande i § 3 mom. 2 skall mantalsskrivas i huvudstaden. Med hänsyn till vad förut anförts därom, att i de i detta moment avsedda fall det faktiska hemvistet saknar betydelse i mantalsskrivningshänseende samt att stadgandet har till syfte allenast att förekomma, att ifrågavarande personer skulle komma att sakna rättsligt hemvist inom riket, kunde det synas icke ägnat att ingiva betänkligheter att vidtaga en utsträckning av valfrihetsprincipen, varigenom i förevarande moment avsedd, å utländsk ort bosatt tjänsteman, som äger eller besitter fastighet utom Stockholm, i fråga om mantalsskrivningsort skulle tillerkännas rätt att välja mellan Stockholm och den ort, där den fasta egendomen är belägen. Då det emellertid icke är uteslutet, att en dylik valfrihet i något fall kunde giva anledning till missbruk, i det att en tjänsteman med stora inkomster för vinnande av lättnad i beskattningen inköpte fastighet inom kommun med synnerligen låga kommunalutskylder och läte mantalsskriva sig därstädes, synes för mantalsskrivning å annan ort än Stockholm böra fordras Kungl. Maj:ts medgivande i varje särskilt fall. — I detta sammanhang torde böra anmärkas, att ifrågavarande tjänstemän, jämlikt särskilda stadganden i kommunallagarna för Stockholms stad, ehuru mantalsskrivna i Stockholm för närvarande äro fria från skyldighet att erlägga kommunalskatt för sina *löneförmåner*. Blevde sådan tjänsteman mantalsskriven å annan ort, skulle han, därest gällande bestämmelser i beskattningshänseende bibehölles, komma att bliva kommunalt skattskyldig även för sin lön. Emellertid torde det kunna tagas för givet, att frågan om i utlandet bosatta svenska medborgares skattskyldighet vid den tillämnade kommunalskattereformen kommer att, såsom kommunalskattekommittén föreslagit, regleras på sådant sätt, att skattskyldighetens omfattning icke blir beroende av den skattskyldiges mantalsskrivningsort. Vid sådant förhållande torde i samband med den nu ifrågasatta ändringen i mantalsskrivningsförorordningen förslag till ändringar i avseende å omförmälda tjänstemäns beskattningsförhållanden icke vara erforderligt.»

Över denna promemoria jämte därvid fogat, i överensstämmelse med promemorians förslag upprättat utkast till ändrad lydelse av § 3 mom. 1 och 2 i förordningen angående mantalsskrivning hava överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Uppsala, Östergötlands samt Malmöhus län ävensom kammarrätten avgivit infordrade yttranden, i vilka skilda meningar kommit till uttryck. Sålunda har *länsstyrelsen i Uppsala län* uttalat, att länsstyrelsen kunde på det kraftigaste vitsorda, att inom länet behov av lagändring i förevarande syfte hade framträtt på ett synnerligen behjärtansvärt sätt. Länsstyrelsen, som icke funnit något vara att erinra mot grunderna för sådan lagändring, förklarade sig förorda det remitterade utkastet. *Länsstyrelsen i Östergötlands län* har förklarat sig icke hava annat att erinra mot utkastet, än att detsamma syntes lämpligen böra kompletteras med ett stadgande av innehåll, att ansökan, varom i utkastet förmäldes, skulle för att kunna beaktas vara gjord före viss tidpunkt, som syntes böra bestämmas med hänsyn till att beslut över ansökningen kunde meddelas före avslutandet av taxeringsförrättningarna det år, mantalsskrivningen avsåge. Ansökningstidens utgång kunde sålunda lämpligen fastställas till den 1 mars sagda år. *Överståthållarämbetet* har däremot ansett sig icke kunna förorda, att en kommun efter endast skälighetsprövning och på en omväg bereddes en skatteförmån på en annan kommuns bekostnad. Hemvistkommunen hade anspråk på skatteinkomster från den, som droge fördel av dess anordningar för medlemmarnas bästa, och den kommun, där fastigheten vore belägen, finge ju alltid kommunalskatt med hänsyn till den ägaren efter fastighetsvärdet påförda bevillningen. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* har, beträffande § 3 mom. 1, förklarat sig icke kunna förorda intagande i mantalsskrivningsförordningen av det föreslagna tillägget och i sådant hänseende anfört huvudsakligen följande:

Avsikten med de föreslagna ändringarna — att skydda kommuner från att berövas beskattningsobjekt, som rättvisligen borde tillkomma dem — vore förvisso mycket behjärtansvärd, men med hänsyn till gällande skattelagars bestämmelser om beskattningsort kunde länsstyrelsen icke finna sig övertygad om att bärande skäl föreläge att intaga det åsyftade tillägget till § 3 mom. 1. Kommun hade nämligen under alla förhållanden sin beskattningsrätt till fastigheten och dess avkastning oförkränkt. Vad däremot kommun skulle förlora, därest fastighetsägaren bleve mantalsskriven å annan ort, vore beskattningsrätten till hans inkomst av kapital och tillfälliga inkomster. Det samhälle, där den skattskyldige hade sin gärning och sitt verkliga hemvist, syntes emellertid vara närmast att erhålla beskattningsrätten till dessa icke till viss ort lokaliserade inkomster. Orimligt vore, om detta samhälle dessutom skulle nödgas avstå från beskattningsrätten till den löneinkomst, som den skattskyldige där förvärvade, vilket bleve förhållandet, om han mantalsskrevs i annan kommun.

Vad däremot angår det föreslagna tillägget till § 3 mom. 2 har länsstyrelsen i Malmöhus län funnit övervägande skäl tala för detsammans införande i mantalsskrivningsförordningen.

Kammarrätten har i sitt yttrande understrukit — vad som redan fram-

hållits i promemorian — att den i § 3 mom. 1 mantalsskrivningsförordningen intagna så kallade valfrihetsbestämmelsen i själva verket ej utgjorde något undantag från den i förordningen gällande allmänna regeln, att en var skall mantalsskrivas, där han är bosatt, utan gällde endast för det fall, att en person äger fast egendom eller idkar rörelse inom olika distrikt samt tvekan råder, inom vilket av dessa han är att anse såsom bosatt. I sådant fall hade man velat överlämna åt honom att genom att själv välja mantalsskrivningsort avgöra den tveksamma mantalsskrivningsfrågan. I nu föreliggande fall skulle däremot en person få möjlighet att, trots en klar vistelseort, välja en annan mantalsskrivningsort än vistelsekommunen. En bestämmelse av det innehåll, som angåves i mom. 1 tredje stycket i utkastet, skulle innebära ett betänkligt avsteg från den angivna allmänna regeln i mantalsskrivningsförordningen, från vilken regel man hittills gjort ytterst få och av särskilda omständigheter betingade undantag, såsom till exempel beträffande statsråd och kommittéledamöter. Kammarrätten har vidare i fråga om beskattningsorten för olika skattekällor enligt gällande bestämmelser framfört i huvudsak samma synpunkter, som härutinnan andragits av länsstyrelsen i Malmöhus län.

Beträffande den i § 3 mom. 2 föreslagna ändringen syntes denna enligt kammarrättens mening vara beroende av den ståndpunkt, skatteförfattningarna komme att intaga till frågan om beskattningsorten för de i detta moment avsedda personer.

Kammarrätten har alltså hemställt, att förslaget, i vad det avsåge mom. 2, icke måtte i detta sammanhang föranleda någon vidare Kungl. Maj:ts åtgärd samt att förslaget i övrigt finge förfalla.

Departements-
chefen.

Innan jag angiver min ställning till förevarande spörsmål, tillåter jag mig erinra om vissa bestämmelser angående beskattningsort m. m. i det förslag till kommunalskattelag, som Kungl. Maj:ten genom proposition den 22 februari 1927, nr 102, framlagt för riksdagen. Dessa bestämmelser äro, såvitt angår förevarande spörsmål, i allt väsentligt överensstämmande med nu gällande, i 14 § bevillningsförordningen upptagna regler. Sålunda skall såväl fastighetsskatt som skatt för inkomst av jordbruksfastighet eller av annan fastighet utgöras till kommun, där fastigheten är belägen (16 och 56 §§). Skatt för inkomst av tjänst, tillfällig förvärvsverksamhet ävensom av kapital utgöres i den skattskyldiges hemortskommun (59 § 1 mom.). Med hemortskommun förstås därvid den kommun, där den skattskyldige författningens enligt skall vara mantalsskriven för taxeringsåret eller det kalenderår, under vilket taxering verkställes (66 §, jfr 3 §). Dessa regler gälla här i riket bosatt person. Beträffande svensk medborgare, som tillhör svensk beskickning hos utländsk makt eller lönat svenskt konsulat eller beskickningens eller konsulatets betjäning och som på grund av sin tjänst är bosatt utomlands, skall enligt förslaget (69 §) tillämpas vad däri stadgas angående här i riket bosatt person; dock är han icke skattskyldig här i riket för sin in-

komst av berörda tjänst, och skall för annan hans inkomst, som enligt föreskrifterna i förslaget och § 3 mom. 2 mantalsskrivningsförordningen skolat beskattas i S:t Nikolai församling i Stockholm — d. v. s. inkomst av tillfällig förvärvsverksamhet och av kapital — skatt i stället utgöras i Stockholm för gemensamt kommunalt ändamål. Vad sålunda sagts gäller jämväl sådan persons hustru samt barn under 16 år, därest de äro svenska medborgare och bo hos honom.

Vad då först angår det föreslagna tillägget till § 3 mom. 2 mantalsskrivningsförordningen, att i rikets tjänst å utländsk ort anställd person, som utom Stockholm äger eller besitter fast egendom, med Kungl. Maj:ts medgivande skall äga att tillika med familj och svensk betjäning mantalsskrivas inom det mantalsskrivningsdistrikt, där den fasta egendomen är belägen, framgår av vad som förut anförts, att detta tillägg icke innefattar något undantag från den allmänna regeln, att en var skall mantalsskrivas där han är bosatt. En sådan person saknar ju *faktiskt* hemvist inom riket men har på grund av stadgandet i detta moment i dess nuvarande lydelse *rättsligt* hemvist i S:t Nikolai församling i Stockholm. Därmed har ock enligt hittills gällande beskattningsregler följt kommunal skattskyldighet i Stockholm. Enligt förslaget till kommunalskattelag skall däremot sådan skattskyldig för de inkomster, som eljest skolat beskattas i S:t Nikolai församling i Stockholm, i stället utgöra skatt i Stockholm för gemensamt kommunalt ändamål. Verkan i beskattningshänseende av det föreslagna tillägget till § 3 mom. 2 mantalsskrivningsförordningen skulle alltså bliva den, att i utlandet bosatt svensk diplomatisk eller konsulär tjänsteman, i stället för att enligt anförda regler för vissa icke till bestämd ort lokaliserade inkomster skatta till gemensamt kommunalt ändamål, finge tillfälle att — under den garanti mot missbruk, som Kungl. Maj:ts prövning av frågan om mantalsskrivningsorten innebär — i skattehänseende gagna kommun, varmed han såsom ägare eller innehavare av inom kommunen belägen fast egendom har samhörighet. Mot tillägget i fråga har i de avgivna yttrandena icke gjorts annan invändning, än att kammarrätten ansett, att detsamma syntes vara beroende av den ståndpunkt, skatteförfattningarna komme att intaga till frågan om beskattningsorten för de i detta moment avsedda personer. Med kommunalskatteförslagets ståndpunkt härutinnan står, såsom av det nyss anförda framgår, det föreslagna tillägget i god överensstämmelse, och då detsammias innehåll jämväl eljest synes vara lämpligt avvägt, tillstyrker jag tilläggets införande i mantalsskrivningsförordningen.

Det föreslagna tillägget till § 3 mom. 1 innebär åter ett undantag från den allmänna regeln om det faktiska hemvistet såsom avgörande för frågan om mantalsskrivningsorten. Emellertid må påpekas, att de nuvarande bestämmelserna i detta moment i vissa fall kunna få i mantalsskrivningsliksom i beskattningshänseende egendomliga konsekvenser. Om en person, som innehar tjänst inom en kommun A, under den tid han är i tjänst eller största delen av året är bosatt å honom tillhörig fast egendom inom annan, närbelägen

kommun B, och under återstoden av året vistas inom en tredje kommun C, varest han jämväl äger fast egendom, skall han enligt nuvarande regler ovillkorligen mantalsskrivas i B. Men om han tager avsked från tjänsten och fortfarande under den största delen av året vistas inom kommunen B, äger han, på grund av den i detta moment intagna s. k. valfrihetsbestämelsen, rätt att mantalsskriva sig inom kommunen C. Med andra ord, innehavet av tjänst inom en kommun blir avgörande för frågan i vilkendera av två andra kommuner vederbörande må mantalsskrivas. Är nu fastigheten i C av stor betydelse och har den mantalsskrivningspliktige eljest närmare samhörighet med denna kommun, synes det låta sig försvara, att, åtminstone där ur synpunkten av kommunens berättigade intresse särskilda skäl kunna åberopas, bereda vederbörande möjlighet att låta sig mantalsskrivas i C även under den tid, då han innehar tjänst i A. Dessa skäl för möjlighet att mantalsskrivas i C synas böra äga samma verkan, om vederbörande är bosatt i A eller i B utan att därstädes äga eller besitta fastighet. Sådan närmare samhörighet med viss kommun torde föreligga exempelvis när, på sätt i promemorian antydes, ägarna till ett familjegods måhända i släktled efter släktled varit mantalsskrivna inom och för betydande inkomster skattat till den kommun, varest godset är beläget, och en ägare, tillhörande samma släkt, ehuru innehavare av tjänst på annan ort, dock under någon del av året vistas å godset samt anser sig fortfarande närmast höra hemma i den kommun, där hans släkt varit bosatt och som i hög grad varit beroende av skatteintäkter för godsägarens inkomster av annat än den fasta egendomen. I dylikt fall torde, på grund av fastighetsägarens samhörighet med kommunen, möjlighet böra öppnas för honom att i avseende å beskattningen av hans icke till bestämd ort lokaliserade inkomster låta nämnda kommun få företrädesrätt framför den egentliga vistelsekommunen. Det kan visserligen icke förnekas, att från teoretisk synpunkt invändningar kunna framställas mot det föreliggande förslaget, men då å andra sidan starka billighetsskäl tala för detsamma och dess tillämpning i praktiken synes mig icke kunna medföra olägenhet, vill jag giva förslaget min anslutning. Enligt mitt förmenande utgör den omständigheten, att Kungl. Maj:ts medgivande erfordras för mantalsskrivning å annan ort än den, där vederbörande faktiskt har sitt hemvist, en fullt betryggande säkerhet mot ett obehörigt utnyttjande av det föreslagna undantagsstadgandet.

Bestämmelser
angående
mantalsskriv-
ning av lappar
inom Jämt-
lands län.

Genom proposition den 22 februari 1927, nr 108, har Kungl. Maj:t på hemställan av chefen för socialdepartementet av riksdagen äskat anslag till fattigvård och barnavård för lappar. I det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet har föredragande departementschefen förordat genomförande av en ändrad organisation för lappfattigvården, innebärande bland annat, att i Jämtlands län omsorgen om lappfattigvården skulle överföras från fyra ännu bestående lappförsamlingar, som icke sammanfalla med borgerliga kommuner, till vederbörande kommuner. För genomförande av förslaget erfor-

dras emellertid ändring i mantalsskrivningsförrordningen i fråga om mantalsskrivning av lappar inom Jämtlands län.

Enligt § 16 mom. 1 i mantalsskrivningsförrordningen gäller vid tillämpning av förrordningen inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker, att länsstyrelsens kungörelse om förrättningen skall uppläsas i kyrkan tre gånger — mot eljest endast en gång — samt vid behov även å lappska eller finska språket eller å båda dessa språk, att till mantalsskrivningen skall uppgivas och i mantalsslängden antecknas jämväl varje persons nationalitet och språk samt att den del av lappbefolkningen, som kringflyttar utan stadiga boningsplatser, skall mantalsskrivas stam- eller byvis.

Beträffande jämtlandslapparna saknas däremot särskilda bestämmelser i mantalsskrivningshänseende. I det vid propositionen nr 108 fogade statsrådsprotokollet, sid. 19 ff., har framlagts utredning i förevarande hänseende, till vilken utredning jag tillåter mig hänvisa. Av protokollet framgår, att föredragande departementschefen efter samråd med mig funnit de ändringar böra vidtagas i mantalsskrivningsförrordningen, som erfordrades för genomförande av ett av kammarrätten under utredningen framställt förslag, att i fråga om lapparnas mantalsskrivning samma regler komme att tillämpas i de tre förutnämnda länen. Detta innebär, att § 16 mom. 1 skulle göras tillämpligt jämväl för Jämtlands län. Då emellertid i detta län icke finnes något såsom lappmark betecknat område och bestämmelserna i förevarande moment givetvis böra äga tillämpning allenast inom de delar av länet, i vilka lappar vistas, synes det vara lämpligt att åt länsstyrelsen, som sitter inne med kännedom om berörda förhållanden, uppdraga att bestämma, i vilka delar av länet ifrågavarande bestämmelser skola tillämpas.

Enligt kammarrättens omförmälda, av chefen för socialdepartementet biträdda förslag bör, där området för en lappby sträcker sig över två eller flera kommuner, varje lapp mantalsskrivas å den ort inom lappbyns område, där han kan anses hava sin huvudkåtplats, d. v. s. där de av hans tillhörigheter finnas, som icke medföras på vandringarna, såsom fasta kåtor, visthus och dylikt. Till denna uppfattning har även jag givit min anslutning. Då emellertid en sådan regel lär överensstämma med de allmänna bestämmelserna i mantalsskrivningsförrordningen, torde genomförandet därav icke kräva någon ändring i eller något tillägg till denna förrordning.

De föreslagna nya bestämmelserna synas böra träda i kraft i god tid före början av mantalsskrivningsförrättningarna under år 1927, förslagsvis den 1 juli 1927.

Föredragande departementschefen uppläser härefter ett inom finansdepartementet upprättat förslag om ändring i vissa delar av förrordningen den 6 augusti 1894 (nr 61) angående mantalsskrivning samt hemställer, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen att antaga nämnda förslag.

Kungl. Maj:ts proposition Nr 234.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilagan litt... till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Yngve Ericsson.